

Kirje

12.2.2021

VN/7823/2019
VN/7823/2019-OM-88

Liikenne- ja viestintäministeriölle

Oikeusministeriön täydentävä lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt täydentävää lausuntoa hallituksen esityksen luonnoksesta merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (VN/7823/2019-LVM-63). Oikeusministeriö on antanut lausunnon 17.12.2020 päättyneellä lausuntokierroksella ja toteaa, että täydentävän lausuntopyynnön taustatietojen perusteella suuri osa esitysluonnokseen tehdyistä muutoksista koskee ehdotuksia, joihin oikeusministeriö ei ole ensimmäisessä lausunnossaan kiinnittänyt huomiota. Lisäksi ehdotuksen lausuntopalautetta koskevan jakson perusteella suuri osa oikeusministeriön tekemistä huomioista on otettu jatkovalmistelussa asianmukaisesti huomioon.

Lyhyen lausuntoajan vuoksi oikeusministeriö keskittyy lausunnossaan ilmoitettuihin muutoksiin ja lähinnä vain siltä osin kuin se on lausunut niistä aikaisemmin. Oikeusministeriö esittää täydentävänä lausuntonaan seuraavan.

Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Esitysluonnoksesta on irrotettu erilliseen jatkovalmisteluun öljypäästön aiheuttaman vahingon tai sen vaaran huomattavuuden arviointia sekä rikkipäästömaksua ja laiminlyöntimaksua koskevat ehdotukset. Oikeusministeriö lausui erityisesti näitä mainittuja uusia hallinnollisia rangaistuksenluonteisia seuraamusmaksuja koskevista ehdotuksista melko laajasti. Oikeusministeriö pitää hallinnollisten sanktioiden huolellista jatkovalmistelua omana kokonaisuutenaan perusteltuna.

Oikeusministeriö totesi aikaisemmassa lausunnossaan, että niille, joita laki velvoittaa, tulee olla selvää, että he tulevat velvoittavien säännösten piiriin. Kun velvoitteita on paljon, tulee selvää olla myös velvoitteiden rikkomisesta ja laiminlyönneistä aiheutuvien seuraamusten sisältö. Sataman määritelmän tarkentamista (1 luvun 2 § 45 kohta) voidaan muiden muassa tästä näkökulmasta pitää kannatettavana.

Ehdotetun 2 luvun 1 §:n 3 momentti vastaa nyt esityksen perusteluita muutoin, mutta perusteluissa todetaan, että ”merioikeusyleissopimuksen 211 artiklan 5 kohdasta johtuen öljyyn tai öljypitoiseen seokseen ominaisuuksiltaan rinnastuvia muita haitallisia hiilivedyiksi luokiteltavia aineita tai niiden kaltaisesti aluksella käytettäviä muita haitallisia aineita koskeva päästökielto ei kuitenkaan koskisi ulkomaisia aluksia talousvyöhykkeellä siltä osin kuin kyseisten aineiden mereen päästämistä ei ole kielletty MARPOL-yleissopimuksessa tai sen nojalla annetuissa kansainvälisissä säädöksissä.” Ehdotetun säännöksen mukaan ulkomaalaisia aluksia koskeva rajausta näyttäisi kuitenkin olevan ehdoton (kielto ja rajoitus eivät koske öljyyn tai öljypitoiseen seokseen rinnastuvan haitallisen aineen päästämistä Suomen talousvyöhykkeellä). Oikeusministeriö kehottaa tarkistamaan, etteivät perustelut ja säännös ole tältä osin ristiriidassa keskenään.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Oikeusministeriö PL 25 00023 Valtioneuvosto	Eteläesplanadi 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 7730 +358 9 1606 7730	oikeusministerio@om.fi oikeusministerio.fi

Ehdotettua 10 luvun 4 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädettyä jätteen vaarallisuusarviota on esityksen mukaan tarkoitettu unionin jäsenvaltioiden välisen keskustelun lopputulosten perusteella valtioneuvoston asetuksella annettavilla säännöksillä. Asia jää siis vielä tässä vaiheessa kokonaan avoimeksi. Ehdotetussa laissa ei ole jätteen vaarallisuuden arvioinnista perussäännöksiä.

Oikeusministeriö tyytyy toteamaan tässä vaiheessa jo aikaisemminkin lausumansa siitä, että niin EU-oikeuden asettamat rajoitteet kansalliselle sääntelylle kuin perustuslakivaliokunnan käytännössäkin käsitellyt, perustuslain 80 §:ssä säädettyt reunaehdot delegoidulle lainsäädäntövallalle tulee ottaa huomioon, kun nyt ehdotetussa laissa säädettyjä, melko avoimelta vaikuttavia asetuksenantovaltuuksia käytetään.

Uutena huomiona oikeusministeriö toteaa, että ehdotuksen 12 luvun 16 §:ssä säädetään valvontaviranomaisten mahdollisuudesta tehostaa edeltävässä pykälässä säädettyjä määräyksiä uhkasakolla. Harkintavalta uhkasakon määräämiseen on jätetty hyvin avoimeksi ja sitä voisi olla syytä tarkentaa. Hallinnollisista pakkokeinoista säädettyä on käytetty usein esimerkiksi seuraavaa ilmaisua: ”on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta” (esim. jätelain 129 § ja ympäristönsuojelulain 184 §). Perusteluissa (joissa näyttäisi olevan tässä kohdin jonkinlainen taittovirhe) voisi olla hyvä esimerkinomaisesti kuvailla, mitä teettämisen- ja keskeyttämisen uhka tässä yhteydessä tarkoittavat. Uhkasakkolakiin tehdyn viittauksen poistaminen säännöksestä on sinänsä välttämättömän käytännön mukaista.

Toisena uutena huomiona oikeusministeriö toteaa, että 13 luvun 1 §:ssä käytettyä ilmaisua soveltuvin osin tulisi välttää (ks. Lainkirjoittajan opas, luku 12.2.3).

Alusrekisterilaki

Ehdotuksen mukaan alusrekisterilakiin esitetään muutosta, jonka mukaan hakija voisi jatkossa kaikissa tilanteissa esittää tarpeellisenä selvityksenä oman saantonsa laillisuudessa myös jäljennöksen saantoasiakirjasta. Esityksestä on poistettu rajausta poikkeuksellisiin tilanteisiin. Alkuperäinen saantoasiakirja olisi kuitenkin esitettävä viranomaiselle jälkikäteen viimeistään (yhden) kuukauden kuluttua siitä, kun omistusoikeuden kirjaamista rekisteriin olisi ollut haettava. Jatkovalmistelussa perusteluja on esityksen mukaan tarkennettu sääntelyratkaisun tarkoituksenmukaisuutta koskevilta osin sekä lyhennetty alkuperäisen asiakirjan esittämisen aikaa kolmesta kuukaudesta kuukauteen. Perusteluja on tarkennettu rekisteristä poistamisen ja kuulemisen osalta sekä muutettu 31 §:n otsikko.

Oikeusministeriö on aikaisemmassa lausunnossaan muun ohella todennut, että saanto ilmeisesti merkittäisiin rekisteriin jäljennöksen perusteella, mutta ei kuitenkaan mitenkään ehdollisena. Oikeusministeriö pitää rekisterimerkintää koskevaa kuukauden ”välitilaa” edelleen jossain määrin ongelmallisena, mutta rekisteröintimenettelyn joustavoittamista sinänsä hyväksyttävänä perusteena ehdotukselle. Huomio kiinnittyy siihen, että lainsäädäntöehdotusta kuitenkin edelleen perustellaan pääasiassa poikkeuksellisilla häiriötilanteilla, vaikka ehdotus on nyt muutettu koskemaan pysyvästi kaikkia tilanteita (s. 24, 41, 86). Tarkoituksenmukaisuutta voisi olla syytä perustella jollakin muullakin kuin mahdollisilla, esimerkiksi pandemian kaltaisessa tilanteessa todetuilla liikkumisrajoituksilla.

Pienenä huomiona, että 31 §:ssä säädettyllä ”rekisteriviranomainen voi *itse* poistaa - - -” tarkoitettaneen viranomaistointia, jonka se voi tehdä *omasta aloitteestaan*.

Osastopäällikkö

Johanna Suurpää

Lainsäädäntöneuvos

Anna-Stiina Tarkka

Jakelu Liikenne- ja viestintäministeriö

Tiedoksi

